

ЛОРАН Д'АРВИЬО

/1672/

Неговите пътувания и дейност в Леванта са също свързани с усилията на Луи XIV и Колбер да утвърдят позициите на Франция в стопанския живот на Източното Средиземноморие чрез посланичеството на маркиз Дьо Ноантел. През 1653 г. Лоран д'Арвиьо заминава в Леванта и повече от десет години пребивава там, като го опознава основно. Именно заради тази му специална и солидна подготовка той е натоварен от Колбер да замине през 1668 г. с мисия в Тунис и в 1672 г. в помощ на маркиз Дьо Ноантел в Цариград. По-късно той става френски консул в Алжир, Алеп (Сирия) и други средиземноморски пристанища. Препивава в Леванта до 1686 г.¹ Бележките от пътуванията му са издадени в шест тома.² Тук поместените извадки са от четвърти том.

Д'Арвиьо пътува заедно с френския посланик маркиз Дьо Ноантел, за да намерят султана в резиденцията му в Одрин и да преговарят с оглед разширяване и затвърдяване на връзките и най-вече търговските взаимоотношения между двете страни. През Понте Пиколо и Силиврия посланичеството пристига в Чорлу, наречено в пътния дневник на Д'Арвиьо Шурлан (с. 372—373). „Напуснахме Силиврия на 31. III [1672] в седем часа сутрунта и пристигнахме в Шурлан в два часа след обяд. Маркиз Дьо Ноантел и хората му заеха хана. При все че чувствавах неудобствата от пътуването, бях задължен да си потърся подслон у един евреин в къща без прозорци, която се осветляваше само през съдинки от дебело стъкло, вградени в сводовете като турските бани. Треската, която ме измъчваше през останалата част от деня, ми попречи да разгледам това село.

Тръгване от Шурлан и пристигане в Боргас 1672 г. в три часа след обяд. Такива са дните на турците. Те ги разпределят съобразно с местата, където може да се намери квартира, добра или лоша — все едно. Пазят конете си и искат винаги да пристигнат рано, за да имат време да задоволят нуждите си и да сготвят. Защото там не се намира нищо печено и всеки

носи това, което иска да яде, освен ако няма слуги, чрез които би могъл да се облекчи от тази грижа. Има много хубав хан, но той е зает от военни, които не бяха разположени да ни отстъпят място. Бяхме настанени пак в къща, толкова лоша, колкото в Силврия. Ханът и джамията, свързана с него, са много красиви сгради, хубаво построени, покрити с олово, украсени с колони и други архитектурни творби по обичая на страната. Има малка страноприемница, свързана с джамията, където варят зеленчуци и ги раздават ежедневно на бедните и на пътниците, които биха пожелали. Тези постройки и тази фондация бяха създадени от великия везир, който се стремеше чрез това да изкупи извършените от него грехове и специално убийството на сина си, когото бе пробол с кинжал. Този младеж, назначен за паша на Юдея, се държал там толкова сурово и тиранично, че султанът се видял принуден да се оплаче от него на баща му — великия везир. Този пък от страх яростта срещу сина му да не падне върху него призовал сина си и щом то видял, му забил ханджара в гърдите. Опомнил се от гнева си, който султанът рязко не одобрил, той се осъдил на тежко покаяние и построил хана, джамията и страноприемницата с цел пътниците да се молят за упокоение на душата му. . .

Пристигане в Баба³ на 2 април. Заминаване за Боргас в обичайния час и пристигане в същия в Боргас. Това село и всички, на които попаднахме по този път, са много населени, при все че са зле построени. Окръжаващото ги поле е великолепно. Но от него е обработено на една левга в околностите на паланки и села. Тези земи са много доходни, защото имат обилен добив, повече от необходимото за такова многобройно население и за многобройните войски, които се събират там и които намират всичко необходимо за тях.

Господин Ноантел се настани с хората в едно жилище над хана, където нямаше ни врати, ни прозорци. Горничните разтегнаха там леглото му и покривките му в отредената му стая (с. 373—377).

Заминах на трети в шест часа сутринта. Обядвахме в Хафса и към 2 ч. прекосихме предградията на Андринопол и отидохме да се настаним в едно село на една левга път, наречено Баснакхой⁴. Определиха ни квартира по заповед на султана в лоша къща, построена сред много дървета, подобно на нашите колиби във Франция. Това село е разположено на един остров, образуван от реката. Множеството градини, пространство с дървета и ливади наоколо правят това място много приятно лете. Настанихме се там възможно най-добре с тръстикови рогозки, понеже това бе мястото, където трябваше да пребиваваме, докато трят преговорите ни. Починахме си там четири дни, преди да говорим по работа. . .“ (с. 377—378).

Увод, подбор, превод и коментар: *Б. Цветкова*

¹ Сведенията са по Р. Самарцић пос. съч., с. 675.

² Mémoires du Chevalier d'Arvieux, Envoyé extraordinaire du Roy à la Porte, Consul d'Alep, d'Alger, de Tripoli et autres Echelles du Levant, Contenant ses Voyages à Constantinople, dans l'Asie, la Syrie, la Palestine, l'Egypte et la Barbarie, la description de ces Païs, les Religions, les Mœurs, les Coûtumes, le Négoce de ces Peuples et leurs gouvernements, l'Histoire naturelle et des événements les plus considérables, recueillis de ses Mémoires originaux et mis en ordre avec des réflexions. Par le R. P. Jean-Baptiste Labat, de l'Ordre des Frères Prêcheurs. A Paris, 1735, 6v.

³ Гр. Баба Ески, Турция.

⁴ С. Боснакьой, Турция.